

Список бібліографічних посилань:

1. Інструкція щодо організації та проведення екскурсій і подорожей з учнівською та студентською молоддю: Наказ МОН України від 02.10.2014 р. №1124 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1341-14>.

2. Положенням про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах: Наказ МОН України від 01.08.2001 р. № 563 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0969-01>.

3. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 04 квітня 2006 року № 260: Наказ МОН України від 18.08.2016 р. №997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/52124/.

4. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. №156-VII// Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – 199с.

5. Про поліпшення туристсько-краєзнавчої роботи у навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України: Наказ МОН України від 06.04.2006 р. №286 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://ukrjuntur.org.ua/normativno-pravova-baza/nakazi-listi-mnsterstva-osvti-nauki-molod-ta-sportu-ukrani>.

6. Стандарт з української мови як іноземної / Укл. Ніколаєва Н. С., Бондарева Н. О., Дем'янюк А. А., Шевченко М. В., Овдіюк В. В., Якубовська М. Ю.: Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.06.2014 № 750: Початковий рівень (A1) – 21 с.; Базовий рівень (A2) – 27 с.; Перший середній рівень (B1) – 31 с.; Другий середній рівень (B2) – 40 с.; Професійний рівень (C1) – 41 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/>.

УДК 808.5:811.161.2

Людмила Миколаївна ЯРЕМЕНКО,

старший викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНВЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВИКЛИКАХ ЧАСУ

Сучасне глобальне інформаційне суспільство вимагає від сучасних фахівців не лише професійної гнучкості, а й мобільності, володіння різноманітними техніками мовлення, високої культури національної та

іноземної мов, креативних підходів у досягненні результатів, вміння працювати у команді. Цього ж вимагають освітні стандарти вищої школи. Останні десятиліття спостерігається потужний інтерес науковців сфер комунікативної лінгвістики, психолінгвістики, мовної теорії комунікації, професійної риторики, – зокрема Ф. Бацевич, Г. Сагач, А. Коваль, О. Корняки, Л. Мацько, Н. Ботвини, Л. Савенкової та ін., – а також методистів, до різнорівневих аспектів формування комунікативних компетенцій майбутніх фахівців галузей медицини, освіти, економіки, права, соціального захисту тощо.

Об'єктом нашого дослідження стала *інвенція* в практичній підготовці студента – майбутнього фахівця. «Інвенція» (лат. *inventio* – *винахід, вигадка*) – «поняття риторики, яким позначається перший етап підготовки виступу» [1, с. 345] і далі детально – «... *те загальне, що виробила риторична традиція за цей час і на основі чого виформувався ідеомовленнєвий цикл як системність мисленно-мовленнєвої діяльності, з дотриманням якої оратор завжди буде досягати мети*» [2]. А відправною точкою є «*мистецтво переконувати*» (за Аристотелем). Ми беремо до уваги й дефініцію акад. О. С. Мельничука – від *inventio* – вигадую – музична п'єса *поліфонічного характеру*, написана у *вільній наслідувальній (імітаційній) формі* (О. Мельничук, с. 279). Отже, на перетині поданих дефініцій «інвенції» ми маємо креативний (в деяких аспектах наслідувальний) тип ораторського мовомислення (термін Л. Мацько).

Сучасний курс української мови професійного спрямування у професіограмі майбутнього правника, перекладача, програміста, спеціаліста з кібербезпеки тощо позиціонується як комунікативний курс. Важливим для початківця стає вміння виступати публічно, представляти проекти, результати власного дослідження, вступати у полеміку, дебатувати, звітувати, переконувати, готувати презентації, тобто створювати *висококультурне («поліфонічне») інтерпрофесійне комунікативне поле*, свій індивідуальний стиль спілкування, а значить реалізовувати на практиці свої *інвенційні можливості*, презентувати власний інтелектуальний і культурний потенціал через вибір теми і пошук ефективних засобів розв'язання проблеми, накопичення даних, переконливих доказів.

Актуальності обраній нами темі додають також зауваження дослідниць Т. Єжижанської та М. Осадчої про так звані *hard skills (тверді навички*, тобто професійні, зокрема технічні) та *soft skills (м'які навички* – комунікативні, управлінські, зокрема *лідерства, командної роботи*, проведення дискусій, підготовка презентацій) з теорії менеджменту, де наявність останніх у фахівця-початківця є запорукою довгострокового й стабільного успіху в роботі, про що свідчать результати закордонних досліджень серед ген директорів топових компаній Європи 2010 р. [3, с. 25]. Отже, відпрацювання *soft skills (м'яких навичок)* у комунікації

повинно стати мотиватором для обопільної інтерактивної співпраці студента і викладача.

Нагальним у підготовці вправного комунікатора з якостями лідера є культивування *рефлексивних якостей* високого рівня. *«Рефлексія є джерелом внутрішнього досвіду, засобом самопізнання й необхідним інструментом мислення, ... основою відповідального життєвого вибору, універсальним механізмом саморегуляції, саморозвитку людини на внутрішньому рівні...»* [4, с. 9]. Таким чином інвенційні можливості професіонала, сьогодні ще здобувача, на нашу думку, посилюються рефлексійними через опанування досвіду і набутків попередників, корпоративних традицій, опрацювання кращих зразків ораторського мовомислення (за Л. Мацько), мовленнєвої майстерності. Початок дослідження цього аспекту комунікативної підготовки покладений на конференції 2017 р. [5, с. 196-197].

Пропонуючи студентам алгоритм підготовки мультимедійної презентації як різновиду публічного мовлення, попереджуючи типові помилки, спонукаємо до інвенції, пошуку креативних шляхів у розкритті теми, активізації аудиторії; даємо меседж – вислів М. Хайдеггера *«Тільки той, хто вже розуміє, буде вслухатися»*. Тому тематика публічних виступів, наукових повідомлень повинна бути на перетині фаху й мовної майстерності, наприклад лікарів-письменників, у контексті традицій України, Слобідського регіону – *«А. Чехов і медична еліта м. Харкова: професійна і культурно-мистецька комунікація»*, *«С. Руданський – лікування рідним словом і жартом»*, *«М. Левицький: українське слово як потужний лікувальний засіб»*, *«М. Амосов – імператив життєдіяльності на рубежі тисячоліть»* тощо.

Поліфонічність *інтенції* оратора-початківця стимулюється не тільки викладачем, який ілюструє моделі спілкування прикладами з історії української медицини чи кібернетики, корпоративних традицій, професійних династій, а й рефлексіями й комунікативними *інтенціями* самого мовця – *домінуючий мотив, імовірнісний досвід, пов'язаний із моделлю майбутнього, її співвіднесення з найближчою (поточною) дією тощо* [6, с. 116]. Отже, підсумовуючи, слід наголосити, що інвенційний потенціал успішної ділової людини формується цілеспрямованою інтелектуальною працею того, хто робить перші кроки, потужною мотивацією бути кращим в обраній царині, діяльним бажанням наслідувати визнаних авторитетів у професії, постійно практикуватись.

Список бібліографічних посилань:

1. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
2. Мацько Л. І. Риторика: Навч. посіб. /Л. І. Мацько. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/83082-nventsya.html>

3. Єжижанська Т. С. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців/ Т. С. Єжижанська, Осадча М. П. // Наукові записки [НУ «Острозька академія»]. Сер. : Культура і соціальні комунікації. – 2012. Вип. 3. – С. 23-31. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJPN/Nznuoask_2012_3_5

4. Корж О. Ю. Комунікативні якості майбутніх лікарів/ О. Ю. Корж. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15/11koouml.pdf>

5. Яременко Л. М. Мова науки і практики у формуванні мовнокомунікативної компетенції майбутнього фахівця / Л. М. Яременко // Матеріали X Міжнарод. наук.-практ конф. «Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні... – Суми: ВД «Ельдорадо», 2017. – 284 с.

6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф. С. Бацевич. – ВЦ «Академія», 2004. – 344 с.